

Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

S. Emericvs S. Stephani Regis Vngariæ Et Gisalæ Boiariæ Principis,
Vngariæ Reginæ Filivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](#)

S. EMERICVS.

S. STEPHANI REGIS VNGARIÆ ET
GISALÆ BOIARIÆ PRINCIPIS,
VNGARIÆ REGINÆ
FILIVS.

C12. XXXII.
Bonfin. XXI. sū-
pre C12. penit.
Ex anonymo M. S.
apud Sur. prid. Non.
Novemb.
Bonfin. dec. 2. l. 2.
Chromera an. 1036
Martin. Polon. 1032
Fasti Rom. IV. No.
Molanus eodem die.
Auent. p. 406. edit.
Basil.
Ioan. Thuroz. ius.
Theobaldus Fege-
rue.

viennam.

On accipient opinor durius Pañones si, D. Emericu alumnū illorum regiūmque juuenem, inter Boiariæ quoque sanctos reponamus, cum sanctissimi parentes illius etiam regnum Boiariæ ab Conrado Imperatore propter filium, quem proximum principatus hæredem existimarunt, petere, imò & armis extorquere conati sint: sic enim Auentinus de hac postulatione; *Praeterea que hoc conuentu Augustus & Cæsar in Boiariam Reginoburgum transitum faciunt, solenne imperij concilium concelebrant, Bruno frater D. Hainrici II. Episcopus Augusta Khatorum, flamen augustalis è vita exceſit. Ad sunt legati Stephani regis Vgrorum & Gisalæ uxoris eius, Hainrico filio horum, regnum Boiaria, quod maiores atavus, proavis, avus & auunculus tenuissent jure hæreditario a Conrado repetunt, quod cùm negatum foret, bellum Imperatori & regi indicunt, domiisque abeunt.* Et mox infra: *Vgri repulsa paſt Vianam Boiaria Orientalis oppidum capiunt. Conradus arma in Vgriam mouet, usque ad Arrabonem flumen penetrat: cuncta terrarum cæde, præda, incendijs complet; ab ulterioribus Vgris fluminibus & paludibus prohibitus, penuria annonæ coactus in Boiaria fines reuererit. Ibi ultro citroque misi oratoribus de pace agi captum. Hainricus rex Boiorum ad Stephanum & Gisalam in Pannoniam proficitur. Iam entm Diuus Hainricus filius illorum (Vgri Emericum corrupte vocant) qui heres regni Boiariæ ob matrem inde oriundam afferebatur, obierat. Rex Boius & Vgrus amicitiam, quæ antea cum Diuno Hainrico II. conuenerat, renuant, religione jure jurandisanciunt.*

Diuus ergo Emericus patrem habuit Stephanum Pannonus regem, auum Geisonem, nec lubet ulterius ad maiores Emerici paganos regredi. Matrem Giselam D. Henrici Augusti Imperatoris sottem alteram opionem referit ex scriptore annalium Guilielmi Burgundi filia fuisse contedunt auunculus D. Henricum, Vngaria quiniescio quam fabulam contexit, ex cuius sententia S. Emericu S. Henris Principi Boiaria ex seru Gertrude neta. auum

S. EMERICVS.

Ter felix iuuenis, Dei genitoribus ortus;
Et Deum sanctum filius ante patrem,
Et quod virginos nunquam inolauerit annos,
Quiamus iuncta toro regia virgo foret.

In modis, quis non miretur! hic ignibus absit;
Aula, puerilla, rotas, quid nisi flamma fuit?
Sed castum pectus flammis melioribus ansit.
TURPIS AMOR FRIGET, CVM PIUS ARDET AMOR.

Q 3

auum

ODIXIMANZ 20

EV. HOMIL.

69

auum maternum Henicum Hezilonem, proauum Henicum O-
thonis M. fratrem, principes Boiariorum omnes. Et tam sancto coniu-
gio tam sanctum extitisse partum quis miretur, quando ut fortis
creantur fortibus, ita sancti sunt sanctis existunt. Nec enim vera est
semper aut saepius, improba parcemia, Herorum filij noxae. Itaque
verus scriptor vitae S. Emerici de parentibus illius & ipso ex illis nato,
Qui paribus, inquit, studijs in præstantissimo quoque virtutum genere certabat. *Emericus in tam ardenti charitate Christi natus, quid aliud quam suum*
nißimum Leo holocaustum esse poterat?

Præmisit Emericus ex ipsis prope incunabulis, ut plerique e sanctis
etioribus, indicia quædam & signa futuræ nempe sanctitatis argu-
menta. Nam etiamnum puer, intempsa nocte mox post primam
vigiliam, cum totum ferè genus humanum alto sopore pressum in
vtramque aurem dormit, ille velut hostis somni jam vigil catmina
regi vatis ad lucernam ut olim Theodosius Magni nepos, lectita-
bat, & secundum singulas odas supplex à Deo veniam erratorum
orabat. Pater nonnunquam extra conclave ad limen cubiculi per
diductam laxius rimam studia filij ex occulto, noctesque arbitra-
batur, cùmque assidue usque in lucem precantem saepius obserua-
set, apud omnem quidem id familiam tacitum habuit, sed ipse in
spem optimam de tam sancta & religiosa indole conceptam venit,
olim fore, ut haec pietas in maturam sanctitatem adolesceret. Et sa-
nè sanctissimus Dei spiritus mirificè in animum se regi ephebi in-
fudit, saepèque arcana cœlestia aperuit, quod vel ex eo dicas: cùm
pater statuisse reuise ad religiosum S. Martini contubernium,
quod ipse amplissimum & nobilissimum condiderat, virisque in-
tegerrimis & religiosissimis colendum tradiderat, secum comitem
filium eo deduxit. Patres ea de re certiores facti, supplicabundi pa-
tronu suo & parenti occurrunt. Quos ubi mox eminus conspe-
xit, filium ad eos salutandos præmisit, ut cultum sibi paratum præ-
cerperet: quem illi qua parfuit veneratione acceptum, gratum ex-
pectatumque venire gratulabantur. Emericus singulos osculo
excepit, sed hunc bis, illum ter, alium quater, Maurum quendam
cognominatum septies deosculatus. Animaduertit hoc Stephanus
pater & demiratus rex, quanquam id non temere factum à filio
judicabat, tamen facti rationem scire auebat. Itaque re diuina per-
acta, percontatur ex Emerico quamobrem non pari omnes bene-
volentia complexus esset, alterique plura, alteri pauciora oscula
porrexisset. Respondit se gratiam oscularum pro cuiusque virtute
& meritis in omnes diuisisse. Alios diuitius castitatem coluisse,

Q 4

eoque

eoque plura accepisse, alios non olim diuue continentius vixisse, & paucioribus impertitos; Maurum illibatum custodisse ætatis & pudoris florem, meritóque septimum osculo delibutum. Sentunt nimirum se sanctæ castæque mentes, & mutuò cognatione cœlesti quasi norunt; cuius rei in aliis quoque Sanctorum historijs subinde notæ occurunt. Rex, ut quod de Mauro filius retulerat, exploratiūs cognosceret, post vnum alterūm ue diem non nisi duobus comitatus famulis, ad cœnobium redit, & post nocturnas laudes obseruat eos, quibus filius plura oscula affixerat, secundum preces matutinas in odéo hæsisse, nec ad somnum capiendum receſſisse, alioque in alium chori angulum se precandi studio abdiſſe. Adiit inde singulos & officiosè precantes salutauit, qui venerabundi regi, ut officium & modestia videbatur monere, singuli gratias de humanitate meminerunt; solus Maurus ab rege quantumuis blandè salutatus conticuit, legémque silentij non violandam existimauit, ne tum quidem cum rex ei nescio quid comminaretur. Vbi diluxit Stephanus in cœtum patrum ingressus, Maurum ut eius modestiam & submissionem certius exploraret, incoram de multis reum postulat multā que obiicit, quæ ab religioso viro valde aliena censi poterant. Reus, cœlo commissa causa, conscientia & innocētia fretus, culpam nullam excusauit: tum demum rex auro velutigne examinato, certissima illius integritate & demissione cognita, virtutem eius apud omnes in cœlum laudibus extulit, nec diu post Quinque ecclesiensem pontificem designauit. Nulla certior virtutis nota est, quam publica reprehensio constanter & impetratabile audita & perlata. Excesserat jam ex ephebis Emericus, cum Vespriñi noctu ædem S. Georgij, quam vetustas ipsa religiosiorem fecerat, cum seruo adit, vbi in genua dejectus, & in preces fusus cœpit animo secum pertractare, ecquodnam dignum auctori & conditori suo Deo, gratumque munus ferret? accepit è cœlo vocem; nihil æternæ menti gratias facturum, quam si innuptos cœlites imiteretur, castumque corporis & animi virginitatis florem cœlo initiet & voto signet. Vouit illico adolescens, quod monebatur, Deum suppliciter veneratus, ut id ratum, sanctum in uiolatumque in omnem vitam vellet, non ignorare se, non id suarum esse virium, sed non diffidere ei, cuius præsenti ope auxilioque niteretur. Noluit Emericus per comitem suum huius inicii cum Deo foederis consicum cuiquam ante ultima fata in publicum efferi. Pater tamen huius arcani ignarus, pubescentem filium voluit nuptijs illigare, quod præter eum hæredem haberet nullum, & regno optimè prospicuum

spectum vellet, cum videret filium in optimam imperij spem natum. Itaque volentem nolentem aggreditur, renitentemque rationibus vrget, adigitque eo, ut virginem in vita societatem admittat. Assensit hactenus patri, ne quod mente destinarat, violaret virginem regiam in vota sua adduxit, ut juxta secum virginitatis decus aeternum custodiret. Et post nuptias diligenter & curiosè Stephanus in filij vitam, mores, studia, certamina cum corpore & cupiditatibus inquisivit. Cum quibus ille nullas vñquam, vti nec cum Orco inducias fecit, semper in acie, semper in excubiis, vigilis, pugnis versatus, corpus inedia torquebat, animum precibus & rerum coelestium curis occupabat, ne quam aut sibi aut sponsæ labem aspergeret. Iam enim crucem sensibus defixerat, qua nec improbis desideriis afferebat, adeò ardenter lasciuientemque adolescentiam & primam pubertatem retundebat mactabatque. Nec victorem mundi, cupiditatum & Stygij tyranni, munerator coelestis diutius moratus, athletam suum ad palmam & triumphum in medio ætatis flore, ne qua hominū improborū consuetudine, vsu, familiaritate emendatissimus juuenis olim depravaretur euocauit. Decessit anno c. 10. xxxi. vel vt alij sexto & trigesimo Albæ Regiae conditus, vbi sacras eius exuuias corporis trigesimo, quām coronatus fuerat die, Deus ingentibus & frequentibus prodigijs illustrauit, vti populus jam non ad exequias defuncti, sed ad publicam triumphantis in coelo gratulationem concurreret. Celebrius ex reliquis mirandis illud fuit (nam cetera taceo) quod Conrado homini Germano omni flagitorum coopepto vsu venit, cuius catenæ quas ex pontificis imperio pro delendis noxis circumferebat, ad Emerici tumbam ruptæ omnes dissiluerunt, absolutumque à culpis Conradum pronunciarunt, cum nec Hierosolymis, quæ supplex adierat, nec Romæ quidem, nec alibi exsolui posset. Rem in hæc verba describit Bonfinius, Post eius mortem (nam juuat paullò altius rem repetere) eius vxor integrum & triusque virginitatem, dum perpetuam virginitatem testari cupit, cogitur profiteri. Amanuensis, quod in Georgij ade videtur, post eius obitum publicè prædicauit, & intemeratam testatus est castitatem. Quin & Eusebius metropolita Cæsariensis publicarum die supplicationum, hunc in calum elatum se vidisse assueravit. Auxit huiusc rei fidem ingens memorabileque miraculum, quod Ladislai regis temporibus accidit. Conradus enim Teutonum genere natus, omnium facinorum grauitate completus, quum diuina quadam gratia, sub tanta scelerum mole resipseret, urbem Romanam adiit, ut detectamentis labe pontificia auctoritate expiaretur, imperataque supplicia pendret. Quum ante Hildebrandum D. Petri Vicarum se constituisse, paterfactis,

factus non sine summa cordis pœnitentia facinoribus hac pœna multatur, qualicam loco interioris tunicæ ferre, quinque catenæ ferreis obstringi à lustratore pontifice jubetur. Item pugillares dati, in quibus longa facinorum omnium confessio continebatur, idemque pontificio anulo obsignati. Postremo iniunctum, ut religiosissima quæque orbis sacella Diuorumque monumenta eoque perlustraret, quousque illuc perueniret, ubi vinculis vltro frictis exoluueretur, & pugillares reserarentur, quis celera longo orationis ordine complexi, minima quaque litera sponte caruissent. Ingenti us pœnitentia correptus, monumenta quæque sanctissima lustrat, neque Hierosolymam pratermittit, saluatorisque sepulchrum. Sancti demum Stephani regis fama ductus in Pannoniam se recepit: venit ad regalem albam, ubi corpus eius magnifico sacello reconditum, & ea quidem mente, ne conquam inde recederet, quousque solitus perse vinculis & deletis vltro pugillaribus se nosceret expiatum, quin & juramento propositum confirmarat. Basiliacam mox Albensem ingressus, ante Divi Regis aram se constituit, ingenti rerum à concitis se pessime gestarum pœnitentia conficit, & vehementissimi numen precibus sollicitat, ut eius patrocinto scelerū omniū véniam consequatur. Quum a prima hora diei ad nonam vrsque obsecrationsbus incubuisse, corpore animoque defatigatus, ante aram subinde graui somno correptus est. Ecce inter dormiendum huic Diuus rex appetet, Surge mox, inquit, amice, ne meis quidem meritis opere apud tribunal Liuæ maiestatis tibi confidendum esse scito, quando protanta facrorum mole patrocinium meum ad impetrandam delictorum imputatem, ne tibi quidem satis esse potest. Proinde Emerici mei monumentum, quod juxta est, adiuto, qui cum præ virginitate sua præcipuam apud Deum gratiam promeruerit, si aducatur ad hibeat, omnium mili credescelerum impunitate donaberis. Ipse enim ex eorum numero unus est, qui vestimenta immaculata sortitus agnum sequitur, quounque ierit, & ante thronum Dei nouum rythmum succentat q̄sidue, quare eo propera & opena eius implora. Mox ille somno experrectus ad beatum Emerici sacellum confudit, exorat Diuini numen adolescentis, deinde opinione celestis vincula, quibus erat obstrictus, vnde disrupera concrepere. Pugillares facinore confessionis nudi, rescisso sigillo sponte patuere, in quibus nullum peccatum, ne minima quidem litera inspici poterat. Ad catenarum crepitum cum adutui ac alijs complures conuenissent, rogatus vir ille rem ex ordine universam aperuit. Qui runc aderant hac rerum insolentia in Dei diuine Emerici religionem conuersi & vehementissima omnis huiuscæ numinis deuotione succensi sunt, eiusque sacello tantum religionis accessit, ut è remotissimis regionibus hic homines plane confluenter, qui prograuijssimi rebus vota nuncuparent. Quum haec regnante Ladislao accidissent, qui Dei quoque cultor erat eximus, tanto rei admiratione percitus Rex ille Optimus, pontificum procerumque omnium frequentissimum concilium habendum esse duxit, ut eorum auctoritate grauiissima sanctio fieret, qua inter Diuos Emericos referretur. Quin & omnibus triduaua pauci

ieunia edixit, mox Nonis Nouembr. circumdato singulari sacerdotum pompa Emerici corpore, urbem lustravit, dicauit mausoleum, ibique reconditum est, diuinique honores exhibiti, vota quoque frequentissima ibi quotidie suscipiuntur, edunturque miracula. Mater eius obitum aliquando intemperantius tolerabat, & grauiter angebatur, quod optimum regni successorem amiserat. Sed tamen illud fuit admirabile: trigesimo post eius mortem die, cum Albæ ab Vngaris frequentissima ac solennes celebrarentur exequæ non mæroris sed publicæ letitiae disille vijus est hand aliter, atque si maximum apud Diuos patrocinium sibi ac regno omnes sortiti viderentur.

Plura passim Bonfinius: sed profanus nimiam & paganus scriptor, cum sanctos appellat deos & numina; Dei matrem numen & deam. Catholicæ religionis disciplina non nouit, nec colit nisi unum Deum & unum numen. Bonfinius dum vult latine, quod ipsum sincerè non potest, scribere, superstitione & profane, ne quid dicam grauius, loquitur.

His & compluribus alijs minimè vulgaribus ostentis permotus pontifex max. & Stephanum patrem, quem doctorem celestem & præconem Euangeli celebrant Pannones, & filium Emericum in cælitum ordines rescripsit. Emerici dies pridie Non. Nouemb. festus est. SALVE EMERICE, REGIA. SOBOLES. VIRTUTIBVS. MACTE. SIDVS. PANNONVM. DECVS. BOIORVM, SOL. MVNDI. EXEMPLVM. REGIAE. IVVENTVTIS. INTRADELICIAS. NATVS. IN. DELICIIS. EDVCTVS. EXTRA. DELICIAS. VERSATVS. JOSEPHI. MARTIANI. HENRICI AVNCVLI, PRIORVM. IMITATOR. POSTERITATIS. IMPULSOR. VIVE. BEATVS. CAELO. PATRONE. TERRARVM; TRAHE. POSTERITATEM. AD. TVVM. EXEMPLVM. PATRIÆ QVAE. MAGNOPERE. LABORAT. PRECIBVS. VOTISQUE SVCCVRRE.

Illud de Emerico addo; illum dum viueret, cum parento sæpe obiisse tempora, lustrasse aras, cultum sacrum inspexisse, ubi quid inter vestem sacram folidum conspexisset, ibi ante aras regiam posuisse purpuram, aurum, gemmas, ut nitere posset templum. Quantum eheu hodiernum. discessit seculum ab illo, quando non ornantur ædes sacræ, sed ab hostibus templorum spoliantur, profanantur, polluuntur. Hæc Caluinus & sociorum religio est. Superi meliora!

S. ALBVI